

Sollentuna

Yttrande
2026-02-23

1 (4)

Kommunstyrelsen

Dnr KS-2026/00209
Diarietkod: 000

Bilaga 1. Yttrande över remiss - Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – Naturvårdsverkets slutredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt

Sollentuna kommun har följande synpunkter på regeringskansliets remiss - Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – Naturvårdsverkets slutredovisning av regeringsuppdrag med förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt:

1. Det är bra att Naturvårdsverket planerar ta fram verktyg enligt slutredovisningen för att underlätta för kommunerna att hantera det nya direktivet. Sollentuna kommun uppskattar detta och anser att det är nödvändigt med vägledning i form av utbildningar mm till stöd för kommunernas tillämpning av förslaget till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet. Det gäller främst hanteringen av överskridanden av miljökvalitetsnormer samt processen att ta fram och utforma åtgärdsprogram. Remissen nämner att ett godtagbart åtgärdsprogram ska uppfylla kraven i 5 kap. 9 § miljöbalken samt tillhörande föreskrifter enligt 10 §. Det är dock otydligt hur detta ska bedömas i praktiken. Här behövs tydligare kriterier och vägledning.
2. Förslaget innebär ökade krav på resurser och kompetens inom (-både miljöteknik och juridik-) hos kommunerna. Det är positivt att Naturvårdsverket tar upp att det kommer finnas resurser för att stötta kommunerna i framtiden. Men det är svårt att bedöma omfattningen av förslaget och vilka resurser som faktiskt krävs. Risker är att de föreslagna resurserna inte räcker till.
3. Det behöver tydliggöras i remissförslaget hur plan- och bygglagen (PBL) samt miljöbalken (MB) förhåller sig till varandra. Risker kan finnas att Naturvårdsverket/länsstyrelsen har en annan syn än kommunen på vilken befintlig och planerad bebyggelse åtgärdsprogrammet ska ta höjd för. Detta kan

skapa oklarheter vid detaljplaneläggning. Det är därför angeläget att det klargörs hur PBL ska samspela med MB.

4. Genomförandet av det nya luftkvalitetsdirektivet innebär en tydlig förstärkning av miljöbalkens system för miljökvalitetsnormer, kontroll och åtgärdsprogram. Samtidigt saknas en motsvarande utveckling av hur dessa krav konkret ska omsättas inom PBLs systematik. Förslagen bygger ut kontrollkedjan (mätning, modellering, zonindelning och nationell modellering) samt skärper kraven på åtgärdsprogrammets innehåll och bindande delar, men ger begränsad vägledning om vad som i praktiken är nödvändigt och möjligt att reglera genom detaljplan och planbestämmelser.

Detta aktualiserar ett strukturellt glapp mellan MBs krav på normuppfyllelse och PBLs verktyg för markanvändning och utformning. MB förutsätter att överskridanden ska åtgärdas och att miljökvalitetsnormer ska följas, medan PBL främst ger kommunen rådighet över lokalisering, utformning och genomförande av bebyggelse. Åtgärder vid källan, exempelvis inom statlig väghållning, faller i många fall utanför kommunens rådighet.

Färdiga kartläggningar över var överskridanden sker eller riskerar att komma ske finns inte i dagsläget. Det gör det svårt att bedöma om det kommer att ske överskridanden inom områden som är under planering, områden där det finns gällande detaljplaner med byggrätter som inte är genomförda eller där översiktsplaner redovisar områden för bostadsbebyggelse. Detta reser frågan om åtgärdsprogram kan ta höjd för planerad bebyggelse eller om åtgärdsprogrammen endast kan användas för att ta fram åtgärder i befintliga bebyggda miljöer där överskridanden sker eller riskerar att ske. Detta understryker behovet av att tydliggöra hur PBL och MB ska samverka. Sollentunas uppfattning är att åtgärdsprogram ska kunna upprättas där överskridanden kommer eller kan komma att ske i fall där detaljplaneläggning pågår och där det finns gällande detaljplaner där byggrätterna inte är utnyttjade. Erbjuds inte denna möjlighet fordras att Staten som väghållare tar ansvar för åtgärder som säkerställer att inga överskridanden kommer att ske inom de områden som är under detaljplaneläggning och där det finns detaljplaner med outnyttjade byggrätter.

Kommunen ser ett behov av förtydligad vägledning om hur kraven enligt MBs system för miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram ska omsättas inom PBLs ram, särskilt avseende vad som är nödvändigt och möjligt att reglera genom bindande planbestämmelser.

Det bör klargöras hur detaljplanering ska bedömas i situationer där modellering indikerar risk för framtida överskridanden, men där något fastställt åtgärdsprogram ännu inte finns.

Samordning mellan åtgärdsprogram och detaljplan bör förtydligas. Det bör tydliggöras hur bindande delar i åtgärdsprogram ska förhålla sig till detaljplanens genomförande och ansvarsfördelning mellan kommun och andra berörda aktörer, exempelvis statlig väghållare.

En långsiktigt stabil grund för detaljplanering i exponerade lägen förutsätter att åtgärder vid källan, särskilt där staten är ansvarig väghållare, kan säkerställas genom sektorsvisa beslut. I annat fall riskerar planeringsförutsättningarna att bli osäkra i situationer där normöverskridande kan antas men ännu inte konstaterats.

Tillägg vid kommunstyrelsens sammanträde 2026-03-16 § 40:

Sollentuna kommun ser en risk för att SMHI:s kartläggning av överskridanden riskerar att hålla en för låg upplösning på nationell nivå för att ligga till grund för att bedöma behovet av att ta fram åtgärdsprogram. Kommunen anser därför att bedömningen av överskridanden inte enbart kan bygga på SMHI:s modelleringar. Det samarbete och de tjänster som erbjuds i form av stöd och den kompetens på lokal och regional nivå som kommunen får från det luftvårdsförbund de är medlem i ger ett mer högupplöst underlag. Det är därför viktigt att SMHI:s kartläggning inte konkurrerar ut luftvårdsförbundens kartläggningar som måste finnas kvar för att direktivets utökade krav ska kunna uppfyllas. Luftvårdsförbunden kommer sannolikt behövas i ännu större utsträckning med införandet av det nya luftkvalitetsdirektivet.

Härutöver kvarstår följande synpunkter från kommunen på regeringkansliets tidigare remiss - Omarbetat direktiv om luftkvalitet och renare luft i Europa – författningsförslag med anledning av bestämmelserna i det nya luftkvalitetsdirektivet om tillgång till rättslig prövning och rätt till skadestånd samt Naturvårdsverkets delredovisning av regeringssupplett förslag till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet:

5. Trafikverket är väghållare för väg E4 som passerar genom Sollentuna kommun där miljökvalitetsnormer överskrids. Det är inte tydligt om det i detta fall är kommunen eller Länsstyrelsen Stockholm som ska ta fram ett åtgärdsprogram. Med hänsyn till att Sollentuna kommuns rådighet över åtgärder som rör Trafikverket är mycket begränsade är det kommunens uppfattning att Länsstyrelsen Stockholm som ska ta fram åtgärdsprogram i detta fall. Det är nödvändigt att principerna för när kommunen eller Länsstyrelsen ska ta fram åtgärdsprogram klargörs i det remitterade regelverket. Det behövs riktlinjer för samverkan mellan kommuner, länsstyrelse och Trafikverket.
6. Det finns beröringspunkter mellan åtgärder som kan fordras för att åtgärda buller och de åtgärder som kan fordras för att åtgärda överskridanden av

miljökvalitetsnormer för luft. Därför anser kommunen att det är värdefullt om förslaget till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt möjliggör att hänsyn tas till åtgärder som fordras för att åtgärda bullerstörningar. Trafikverket är ofta den verksamhetsutövare som påverkas av både åtgärdsprogram för buller och luft. Det bör också åligga Trafikverket att ta fram egna samordnade åtgärder för luft och buller.

7. Enskilda som är berörda ska enligt förslaget till nytt direktiv kunna initiera en prövning av frågor om provtagningspunkter och åtgärdsprogram avseende miljökvalitetsnormer för luft genom en framställan till den ansvariga myndigheten eller kommunen. Sollentuna kommun motsätter sig helt att allmänheten ska kunna överklaga provtagningspunkter. Placeringen bör göras av experter som vet hur mätstationerna eller provtagningspunkter ska placeras utifrån parametrar som är avgörande för att ge bästa mätresultat. Det framgår inte tydligt i handlingarna hur möjligheten att överklaga ska hanteras i praktiken och vilka konsekvenser det kan få för kommunen i form av exempelvis ökad administration. Det blir fler formella beslut och potentiella överklaganden som måste hanteras. I promemorian bedöms detta hanterbart och inte kräva extra resurser men kommunen delar inte den bedömningen.
8. Skadestånd kan utgå om en miljökvalitetsnorm för luft har överskridits, ett godtagbart åtgärdsprogram saknas eller inte har genomförts samt om den skadelidande har drabbats av personskada som med övervägande sannolikhet beror på luftföroreningarna. Kommunen kan komma att behöva hantera skadeståndsanspråk från enskilda. Även om antalet ärenden bedöms bli lågt, kan varje ärende kräva betydande resurser. Förutsatt att kommunen upprättat ett åtgärdsprogram i enlighet med det remitterade förslaget till genomförande av det nya luftkvalitetsdirektivet i svensk rätt och nya regler om rättslig prövning och skadestånd bör kommunen inte kunna bli skadeståndsskyldig för personskada som uppstått till följd av överskridande av miljökvalitetsnormer.